

Dr J. Dieckmann, przewodniczący Izby Ludowej NRD, złożył w dniu 8 III 56 oświadczenie, w którym potępił akcję wysyłania zwiadowczych balonów amerykańskich na obce tereny jako przeciwną zasadzie pokojowego współżycia między narodami.

*

Pierwszy sekretarz KC SED Walter Ulbricht jako delegat na XX Zjazd KPZR w Moskwie stwierdził, iż ścisła i nierozwalna przyjaźń niemiecko-radziecka

jest rękojmią rozwiązania najżywniejszych problemów narodu niemieckiego.

*

W ostatnich dniach lutego 1956 przeprowadzono w Paryżu rozmowy między Francją a Niemiecką Republiką Federalną, które miały doprowadzić do definitywnego uregulowania problemów Zagłębia Saary. Francja domagała się eksploatacji węgla w ciągu dalszych 50 lat.

A. W.

ZYCIE GOSPODARCZE

OCENY ŻYCIA GOSPODARCZEGO NRD NA TLE WYKONANIA PIERWSZEGO PIĘCIOLETNIEGO PLANU GOSPODARCZEGO

Sprawozdanie Państwowej Komisji Planowania NRD o wykonaniu pierwszego pięcioletniego planu gospodarczego. Oceny „Die Wirtschaft“ wykonania pierwszego planu gospodarczego, uwagi o drugim pięcioletnim planie gospodarczym NRD i wytycznych na pierwszy rok jego realizacji. Zarządzenia dotyczące usprawnienia gospodarki w NRD. Dziesięciolecie spółdzielni spożywców w NRD. Spojrzenie na sprawy gospodarki i nauki ekonomii w Niemczech zachodnich. Polsko-niemiecka wymiana handlowa.

Na początku lutego niemiecka prasa demokratyczna ogłosiła sprawozdanie Państwowej Komisji Planowania NRD o wykonaniu pierwszego pięcioletniego planu gospodarczego, równocześnie zaś opublikowała wytyczne do realizacji drugiego pięcioletniego planu gospodarczego oraz materiał dotyczący budżetu na r. 1956.

Jak podaje wspomniane sprawozdanie, przemysł, w porównaniu z 1936 r., podwoił produkcję. Przedsiębiorstwa uspołecznione podniosły swój udział w produkcji z 77% w 1950 r. na 85% w 1955 r. Również przemysł prywatny znacznie podniósł swą produkcję. W planie pięcioletnim wykonane zostały postawione w nim zadania w zakresie wyrobów przemysłu ciężkiego i obróbki żelaza (sprawozdanie wymienia kilkadziesiąt najważniejszych wyrobów). Następnie podano w sprawozdaniu dane dotyczące procentowego wzrostu ilości wyprodukowanych w okresie planu pięcioletniego artykułów masowego zużycia. Tylko w kilku przypadkach plan produkcji nie został wykonany. W okresie planu pięcioletniego przebudowano, rozszerzono lub zbudowano szereg wielkich fabryk i hut.

Dzięki usprawnieniu procesów technologicznych i zwiększonej kwalifikacji robotników wzrosła się wydajność ośrodków produkcji. Tak np. wytwórczość surówki żelaza podniosła się w piecach Siemens-Martinowskich w porównaniu z 1950 r. o 45%.

W zakresie produkcji maszyn wykonano plan w 105,2%, w elektrotechnice — w 118,7%, w produkcji sprzętu precyzyjnego i optycznego — w 101%. W zakresie budowy maszyn ciężkich osiągnięto w porównaniu z r. 1950 — 227%. Sprawozdanie wymienia następnie szereg wielkich zakładów, które zostały zbudowane lub których zdolność wytwórczą rozszerzono. Przytacza też dane dotyczące szeregu nowych maszyn wyprodukowanych przez przemysł, dotychczas w NRD nie wyrobianych. Po raz pierwszy wyprodukowano w NRD w zakresie energetyki turbozespoły.

Produkcja maszyn rolniczych osiągnęła w porównaniu z 1950 r. — 424%. Dzięki tej produkcji wzrosła bardzo poważnie mechanizacja pracy na roli.

Na wybrzeżu Bałtyku powstały nowe stocznie. Wydajność ich wyniosła w 1955 r. w porównaniu z 1950 r. — 329⁰/₀.

Poważne sukcesy notuje sprawozdanie w energetyce.

W porównaniu z okresem przedwojennym podwojono wydobycie węgla brunatnego i wytwórczość brykietów węgla brunatnego. W ostatnim roku planu pięcioletniego położono kamień węgielny pod budowę największego w Europie kombinatu węgla brunatnego „Schwarze Pumpe“ w Hoyerswerda pod Senftenberg.

Podstawowa produkcja w przemyśle chemicznym osiągnęła w porównaniu z r. 1950 — 178⁰/₀, wyroby farmaceutyczne wykazują wzrost: 289⁰/₀, wyroby gumowe i azbestowe — 203⁰/₀, produkty mineralne i smołowe — 157⁰/₀.

W przemyśle lekkim wykonano plan z nadwyżką. Poprawiono jakość wyrobów i rozszerzono ich asortyment. Podobnie wykonano plan z nadwyżką w przemyśle spożywczym. W produkcji olejów roślinnych osiągnięto w porównaniu z 1950 r. 178⁰/₀, margaryny — 396⁰/₀, masła — 201⁰/₀, piwa — 310⁰/₀, papierosów — 180⁰/₀. Nie osiągnięto natomiast przewidzianych wyników w rybołówstwie.

Sprawozdanie omawia też rozwój rzemiosła, którego produkcja wzrosła w porównaniu z 1950 r. o 71⁰/₀.

Jeśli chodzi o rolnictwo, to wytwórczość podniosła się w porównaniu z 1950 r. o 44⁰/₀. Udział socjalistycznego sektora w rolnictwie powiększył się z 7⁰/₀ w 1950 r. do 29⁰/₀ w 1955 r. Przeciętne zbiory najważniejszych kultur wzrosły w okresie pięcioletnim następująco (1950=100):

	zbiory z ha	zbiory ogółem
zboża i strączkowe	128	115
oleiste i nasiona włóknistych	146	144
buraki	105	107
pastewne-okopowe	139	184
pasza zielona	156	213

Stan bydła i ptactwa domowego podniósł się jak następuje (1950=100):

bydło ogółem	104
w tym krowy	130
świnie ogółem	158
w tym maciory	157
owce ogółem	167
w tym maciory	152
kury nośne	163.

Wzrost pogłowia spowodował, iż ilość bydła rzeźnego i mleka podniosła się w sposób następujący (1950=100):

bydło rzeźne — żywiec, łącznie z drobiem	187
w tym ubój świń	206
mleko	165.

Szczególną rolę w podniesieniu poziomu rolnictwa i zwiększeniu wydajności ziemi odegrały stacje maszynowo-traktorowe. Pod koniec 1955 r. czynnych było 600 stacji maszynowo-traktorowych. Ogólna ich wydajność wyniosła w porównaniu z 1950 r. 625⁰/₀. Stan stacji maszynowo-traktorowych przedstawia się następująco (1950=100):

traktory wszystkich typów	285
młockarnie	128
pługi	263
spulchniacze	781
snopowiązałki	341

Szczególny wzrost uzbrojenia technicznego notuje sprawozdanie w gospodarstwach społecznych. Uzbrojenie to wzrosło tu w sposób następujący. (1950=100):

traktory	206
kombajny	355
kartoflarki	174
aparaty do dojenia	169

W bardzo poważnym stopniu wzrosła liczba rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Pod koniec 1952 r., w 6 miesięcy po uchwale drugiej konferencji partyjnej SED o tworzeniu rolniczych spółdzielni produkcyjnych istniało już ich 1906 zrzeszając 37 000 członków. Zagospodarowywały one 3,3% powierzchni uprawnej NRD. Pod koniec pierwszego planu pięcioletniego gospodarowało już 200.000 członków, w 6.047 rolniczych spółdzielniach produkcyjnych. Obecnie spółdzielnie te zagospodarowują 20% powierzchni uprawnej NRD.

Co do wydajności pracy i wzrostu liczby zatrudnionych w przemyśle sprawozdanie podaje następujące dane: wydajność pracy zatrudnionych w przemyśle w produkcji wyniosła w 1955 r. w porównaniu z 1950 r. — 154%. Średnia płaca robotnika zatrudnionego w produkcji osiągnęła 148%.

W socjalistycznym współzawodnictwie wzięło udział:

w III kwartale 1952	819.000 zatrudnionych
w II kwartale 1953	944.000 „
w III kwartale 1954	1.677.000 zatrudnionych i
na apel Wilhelma Piecka	1.722.000 „

Liczba robotników i pracowników w gospodarce społecznej wzrosła w r. 1955 w porównaniu z 1950 r. o 21%, liczba robotników zajętych w całej produkcji o 34%. W znacznej mierze wzrosła również w latach 1950—1955 liczba zatrudnionych w przemyśle kobiet a mianowicie o 653.000. W poszczególnych gałęziach socjalistycznego sektora gospodarki wzrosła liczba robotników i pracowników jak następuje (1950=100):

w przemyśle	144
w budownictwie	174
w rolnictwie i leśnictwie	201
w komunikacji i łączności	132
w handlu	227

Ogólną sumę inwestycji wraz z kredytami i dochodem własnym przedsiębiorstw ustalono w planie pięcioletnim w wysokości 28,61 miliardów marek. Plan tych inwestycji został przekroczony. Największy udział w całości inwestycji miał ciężki przemysł, mianowicie przeciętnie w poszczególnych latach planu pięcioletniego 30%. Udział socjalistycznego sektora w przemyśle budowlanym podniósł się w r. 1955 o 76%. W okresie planu pięcioletniego zbudowano pierwsze socjalistyczne miasto NRD — Stalinstadt. Niezależnie od tego odbudowano 53 ważniejszych miast, m. in. Berlin, Lipsk, Drezno, Magdeburg i Rostok, dzięki czemu zwiększyła się ilość mieszkań. Równocześnie pomyślano o budowie domów kultury, ośrodków wychowania fizycznego i ośrodków socjalnych. W mniejszym stopniu wykonano plan budownictwa na wsi.

W transporcie towarowym, przewóz w tonach osiągnięto w 1955 r. w porównaniu z r. 1950 172%. Przewóz towarów koleją zwiększył się w tym okresie o 74%, a przewóz pasażerów o 24%. Przewóz żegluga śródlądową wzrósł o 37%. Działalność poczt i łączności podniosła się o 15%. Liczba radiosłuchaczy podniosła się z 3,5 milionów w 1950 r. na 5 milionów słuchaczy w 1955 r. Liczba odbiorców programów telewizyjnych doszła do 45.000.

Następnie jeśli chodzi o handel zagraniczny i handel wewnątrzniemiecki sprawozdanie podaje szczegóły o obrotach handlu zagranicznego, które w porównaniu z r. 1950 osiągnęły w ub. r. — 280%. Wzrost tych obrotów umożliwiło m. in. zwrócenie przez Związek Radziecki NRD 122 zakładów. Sześciokrotnie wzrósł eksport maszyn, w tym sprzętu przemysłu precyzyjnego, optycznego i elektrotechnicznego. Udział przemysłu obróbki metalu wzrósł w całości eksportu przemysłowego z 32% w 1950 r. na 60,4% w 1955 r. Czterokrotnie podniosły się obroty NRD z krajami kapitalistycznymi, do czego przyczyniły się podpisane umowy handlowe i płatnicze z 20 krajami kapitalistycznymi. Szczególną rolę w zwiększeniu obrotów w handlu zagranicznym odegrały Targi Lipskie. Z drugiej zaś strony przyczynił się również do tego udział NRD w okresie minionych pięciu lat w 150 międzynarodowych targach i wystawach. Na skutek trudności czynionych w dalszym ciągu ze strony władz bońskich obroty handlowe wewnątrzniemieckie zaledwie podwoiły się w 1955 r. w porównaniu z r. 1950.

Przewidziane w planie pięcioletnim podniesienie się obrotu towarowego w handlu detalicznym do 27 miliardów marek w 1955 r. osiągnięto już w r. 1953. Sprawozdanie wymienia następnie szczegółowo procentowy wzrost najważniejszych artykułów w obrocie handlowym.

Sieć punktów sprzedaży państwowego handlu detalicznego rozrosła się z 2300 sklepów w 1950 r. na 25 100 w r. 1955, spółdzielni z 14 000 na 29 100.

Co do materialnego i kulturalnego podniesienia się poziomu życia ludności sprawozdanie podaje m. i. że dochód narodowy w 1955 r. w porównaniu z r. 1950 powiększył się do 162%. Udział socjalistycznego sektora w dochodzie narodowym wzrósł z 53% w 1950 r. na 63% w 1955 r.

Place pracujących w NRD podniosły się w porównaniu z 1950 r. na 168% a dochody pracującego chłopstwa na 180%.

Dzięki przeprowadzonym w poszczególnych latach planu pięcioletniego znikom cen ludność zyskała 13 miliardów marek. W porównaniu z 1950 r. ceny detaliczne spadły przeciętnie o 32%; sprawozdanie podaje dokładne zestawienie artykułów spożywczych i masowego zużycia, na które zapotrzebowanie i równocześnie zaopatrzenie w nie ludności wzrosło w latach 1950—1955 r.

W okresie planu pięcioletniego miały miejsce następujące obniżki podatków od uposażeń i podwyżki płac: w 1950 r. obniżka podatku od uposażeń przysporzyła pracującym 220 milionów marek; w 1952 r. podniesiono płace specjalistom pracującym w najważniejszych gałęziach gospodarki narodowej; w 1953 r. obniżka podatku od uposażeń przyniosła pracującym 450 milionów marek; w latach 1953—4 podniesiono płace pracującym według szczebla płac I—IV i V—VIII.

Końcowa część sprawozdania obejmuje obok danych dotyczących rozwoju kultury (o czym piszemy na innym miejscu) osiągnięcie w dziedzinie opieki społecznej i zdrowia. Znacznie rozwinął się ruch wychowania fizycznego. Spośród 1,1 miliona pracujących 239 000 uzyskało odznakę sportową. Poważnie wzrosła także liczba urzędów sportowych: z 15 570 w 1952 r. do 18 160 w 1955 r. Na szczególną uwagę zasługuje budowa parku sportowego w Berlinie, Stadionu Pokoju we Frankfurcie, podobnego stadionu i wielkiej pływalni w Rostoku.

W zakresie służby zdrowia sprawozdanie notuje następujące dane: w latach 1950—1955 podniosła się liczba łóżek w szpitalach o 15 700, tak że w tej chwili szpitalnictwo dysponuje 203 000 łózkami. W okresie sprawozdawczym utworzono 175 nowych poliklinik, z tego 42 polikliniki przyzakładowe. Obecnie istnieje w NRD 369 poliklinik, w tym 78 zakładowych. Specjalną troską w okresie planu pięcioletniego otoczono sprawę organizowania wiejskich ambulatoriów. W 1955 r. oddano do dyspozycji 299 ambulatoriów wiejskich i 4 031 gminnych stacji pielęgniarstwa. Okres sprawozdawczy odznaczał się także osiągnięciami w zakresie opieki nad matką i dzieckiem. Liczba miejsc w żłóbkach i domach dziecka wzrosła z 8 542 w r. 1950

na 59.500 w 1955 r. Dzięki rozszerzeniu i upowszechnieniu środków opieki nad matką i dzieckiem śmiertelność niemowląt spadła z 7,2% w 1950 r. na 4,9% w 1955 r.

Znacznie poprawiła się akcja wczasów. W 1955 r. skorzystało z urlopów w domach wczasowych związków zawodowych ponad milion pracujących.

W okresie realizacji planu pięcioletniego oddano do dyspozycji 80.000 miejsc dla starców i osób potrzebujących pomocy w domach opieki¹.

Fritz Selbmann, zastępca premiera i bohater pracy, omawiając w *Die Wirtschaft* osiągnięcia planu pięcioletniego² zwrócił uwagę na kilka zasadniczych momentów. Podkreślił on mianowicie fakt poważnego wzrostu produkcji przemysłowej. Szczególnie dotyczy to wzrostu produkcji ciężkiego przemysłu. Następnie podkreślił on wzrost wydajności i rozszerzenie działalności zakładów metalurgicznych. Wartość rozwoju tych elementów gospodarczych jest tym większa, że od nich zależy rozwój wielu innych gałęzi przemysłu. Autor pozytywnie ocenił wyniki produkcji lekkiego przemysłu, dzięki którym było można w minionym okresie pięciu lat podnieść poważnie stopę życiową ludności.

W związku z opublikowanym planem gospodarczym na r. 1956, Selbmann zwrócił uwagę na następujące momenty: plan ten przewiduje wzrost produkcji przemysłowej o 9%, w czym udział produkcji towarów ma podnieść się z 65,6% na 66,8%. Wzrost środków produkcji będzie zatem o 10,5% szybszy aniżeli innych towarów. Produkcja w poszczególnych gałęziach przemysłu wzrośnie następująco: przemysłu podstawowego — o 10%, przemysłu budowy ciężkich maszyn — o 13,3%, a przemysłu budowy maszyn w ogóle — o 14,1%. Specjalnie położono nacisk na szybki wzrost produkcji ciężkiego przemysłu, dla którego z tego powodu przewidziano szczególne środki inwestycyjne. Zostaną one zwiększone w porównaniu z ubiegłym rokiem o 40%. Z tych środków przypadnie na przemysł podstawowy 48%, budowy maszyn — 188%, przemysł budowlany — 180%.

Selbmann, charakteryzując zadanie, jakie czeka świat pracy w pierwszym roku drugiego planu pięcioletniego, zwrócił przede wszystkim uwagę na konieczność podniesienia wydajności pracy. W minionym okresie pierwszego planu pięcioletniego podniosła się wydajność na robotnika w uspołecznionym sektorze przemysłu o 40%; w roku obecnym przewidziano dalszy wzrost wydajności pracy o 9%.

Selbmann, określając ogólne, ale zasadnicze wymogi związane z realizacją pierwszego roku nowego planu pięcioletniego³, wysunął, zgodnie z uchwałami 25 plenum Komitetu Centralnego SED⁴, następujące sprawy: 1) realizację hasła modernizacji, mechanizacji i automatyzacji produkcji; 2) podniesienie poziomu socjalistycznego współzawodnictwa pracy w uspołecznionych przedsiębiorstwach; wreszcie 3) podniesienie poczucia odpowiedzialności administracyjnego aparatu gospodarczego we wszystkich dziedzinach gospodarczych⁵.

¹ Stolze Bilanz des ersten Fünfjahrplanes. Berichte der Staatlichen Zentralverwaltung für Statistik bei der Staatlichen Plankommission über die Erfüllung des ersten Fünfjahrplanes 1951—1955. *Neues Deutschland*, nr 30 z 4. 2. 56.

² Auf der Strasse zum Sozialismus, Von Held der Arbeit Fritz Selbmann, Stellvertreter des Vorsitzenden des Ministerrates; *Die Wirtschaft* nr 5/56.

³ Staatshaushalt des friedlichen Aufbaus. Aus der Rede des Ministers der Finanzen, Willi Rumpf, vor der Volkskammer der DDR zur Begründung des Staatshaushaltsplanes 1956, *Neues Deutschland*, nr 34 z 9. 2. 56.

⁴ Die Beschlüsse des 25. Plenums und die Parteiarbeit in der sozialistischen Industriebetrieben, *Neues Deutschland* nr 37 z 12. 2. 56:

Por. także: Die Rolle der Deutschen Demokratischen Republik im Kampf um ein friedliches und glückliches Leben des deutschen Volkes. Referat des Ersten Sekretärs des ZK der SED, Walter Ulbricht, auf der 25. Tagung des Zentralkomitees, *Neues Deutschland*, nr 251 z dn. 26. 10. 55; Die Verbesserung der Arbeit des Staatsapparates zur Erfüllung der Wirtschafts- und Verwaltungsaufgaben. Referat des Genossen Otto Grotewohl auf der 25. Tagung des Zentralkomitees der SED, *Neues Deutschland*, nr 258 z dn. 3. 11. 55.

⁵ Grundfragen des 2. Fünfjahrplanes. Zur Diskussion in den Betrieben, Verwaltungen und Wissenschaftlichen Instituten, *Neues Deutschland*, nr 38 z 14. 2. 56.

Innym przejawem dążności NRD do zwiększenia potencjału gospodarczego są zarządzenia o usprawnieniu gospodarki w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Uchwałą o usprawnieniu pracy w kierownictwie aparatu państwowego i gospodarczego powzięto na 25 plenum CK SED. W uchwale znajdują się przede wszystkim postanowienia dotyczące usprawnienia pracy centralnych zarządów poszczególnych ministerstw, uproszczenia i potaniaenia działalności administracji a następnie rozszerzenia uprawnień ministrów, dyrektorów centralnych zarządów i dyrektorów zakładów.

W związku z powyższą uchwałą prezydium Rady Ministrów NRD uregulowało postanowieniem z dnia 8 grudnia 1955 r. w szczególności sprawę nowych uprawnień władz centralnych. Postanowienie zmierza przede wszystkim do tego, aby uwolnić Radę Ministrów od dotychczasowych zbyt licznych obowiązków administracyjnych. Z tych względów ministrowie poszczególnych resortów otrzymali dodatkowe pełnomocnictwa. Zwiększają one zakres ich samodzielności, równocześnie jednak zwiększają i odpowiedzialność ministrów.

Dotychczasowe zarządzenia, które postanawiały, że plan etatów w poszczególnych zakładach ustalają i zatwierdzają władze najwyższe, zostały zniesione, upoważniono natomiast do dokonywania zmian w planie etatów zarówno ministrów w swych ministerstwach, jak i dyrektorów centralnych zarządów oraz kierowników przedsiębiorstw w centralach i zakładach.

Inne postanowienia dotyczą wykorzystywania funduszy inwestycyjnych. Obecnie zmian w sposobie wykorzystywania tego funduszu mogą dokonywać samodzielnie zarówno kierownicy ministerstw jak i kierownicy centralnych zarządów i poszczególnych zakładów. W postanowieniach tych postawiono tylko ten warunek, aby zmiany te nie naruszały zaplanowanego wzrostu zdolności produkcyjnych. Dalej postanowienie upoważnia dyrektorów zakładów do poczynienia koniecznych odchyleń przy realizacji planu kwartalnego lub rocznego, o ile to nie zaszkodzi samemu ogólnemu wykonaniu planu. Następnie dyrektorzy zakładów zostali upoważnieni do samodzielnego decydowania w sprawach dokumentacji technicznej. Upoważniono także dyrektorów do samodzielnego zatwierdzania planów pracy zakładów, planów inwestycyjnych, jak i planów remontów generalnych. Aby zapewnić rozwój procesu w mechanizacji produkcji, a tym samym przyspieszyć samą produkcję, utworzono w centralnych zarządach specjalny fundusz inwestycyjny. Dysponować tym funduszem może dyrektor centralnego zarządu⁶.

Jednym z wyrazów gospodarczego dorobku NRD jest ruch spółdzielczy, szczególnie pomyślnie rozwijają się tam spółdzielnie spożywcze. Właśnie w grudniu ub. roku obchodzono dziesięciolecie spółdzielni spożywców w NRD. Nowy ruch spółdzielczy datuje się tu od 1945 r. O rozwoju spółdzielni spożywców świadczy m. in. wzrost liczby ich członków. Gdy w 1932 r. było na terenie obecnej NRD 900.000 członków spółdzielni spożywców, to w 1955 r. liczba ich doszła do 3.214.000. O aktywności ruchu świadczą wybory do komitetów przy spółdzielniach. W 1955 r. w wyborach wzięło udział 90,8% uprawnionych. Do komitetów tych wybrano 119.000 członków. Charakterystyczna jest liczba kobiet biorących udział w tych komitetach. W 1954 r. stanowiły one 68,1% wszystkich członków w komitetach, a w 1955 r. 69,7%. 15% członków komitetów stanowili w 1955 r. chłopcy (w 1954 r. tylko 13,8%).

W okresie dziesięciolecia wzrosła bardzo sieć spółdzielczych punktów sprzedaży. Gdy w 1932 r. na obecnym terenie NRD było 3.500 takich punktów, a w 1946 r. 5.830, to w 1950 r. było ich już 14.444, a w 1954 r. aż 29.390.

Znamienne jest porównanie obrotów towarowych spółdzielni spożywców w NRD i Niemiec zachodnich: w Niemczech zachodnich udział obrotów spółdzielni spożyw-

⁶ Massnahmen zur Verbesserung der Leitung des Staatsapparates und der volkseigenen Industrie. Stärkung der persönlichen Verantwortung der Minister, der HV-Leiter und der Werkleiter der volkseigenen Betriebe, *Die Wirtschaft*, nr 51 z dn. 22. 12. 55.

ców w całości obrotów handlu detalicznego wynosi od kilku lat zaledwie 4⁰/₀, natomiast w NRD w 1954 r. wyniósł on 26,8⁰/₀. Jeżeli przyjąć obroty towarowe spółdzielni spóżywców w NRD w 1949 r. na 100, to w 1954 r. obroty te podniosły się na 383,7⁰/₀.

Bardzo charakterystyczny jest również rozwój spółdzielni spóżywców na wsi. Spółdzielców jest tam obecnie prawie milion, tzn. że w ruch spółdzielczy włączono 40⁰/₀ gospodarstw wiejskich. W spółdzielczości spóżywców pracuje 22.000 chłopów.

Wspomnieć też należy, że do połowy ubiegłego roku odwiedziło spółdzielnie spóżywcze NRD 500 spółdzielców z Niemiec zachodnich. Spółdzielnie spóżywców z NRD zaprosiły ponad 2.000 dzieci zachodnio-niemieckich spółdzielców na wakacje. Dzieci te korzystały z opieki spółdzielni spóżywców NRD. Jest to oczywiście tylko jeden z wycinków zacieśniającej się coraz to bardziej współpracy spółdzielców NRD i Niemiec zachodnich⁷.

W NRD zawsze mocno podkreślano, że demokracja niemiecka traktuje Niemcy niezłomnie jako jedną całość, tzn., że m. in. interesuje ją sytuacja gospodarcza całego narodu niemieckiego. Demokratyczna nauka ekonomii i publicystyka gospodarcza w NRD od lat wielu śledzą przejawy koncentracji w Niemczech zachodnich kapitału w rękach nielicznych monopolistów i zaznaczające się tam dążenia do ekspansji gospodarczej. Szczególnym jednak wyrazem zainteresowań demokratycznej nauki niemieckiej była wielka konferencja gospodarcza zorganizowana w dniach 26—29 stycznia br., która odbyła się w gmachu Izby Ludowej w demokratycznym Berlinie na temat: „Gospodarka i nauka ekonomii w Niemczech zachodnich“. Konferencję zorganizował Instytut Ekonomiczny Niemieckiej Akademii Nauk w Berlinie. Wzięli w niej udział liczni goście z Niemiec zachodnich i z zagranicy. Wśród uczestników konferencji, którzy zgromadzili się w liczbie 750 osób, znaleźli się przedstawiciele rządu, sekretarze KC SED, przedstawiciele innych partii politycznych jak i też organizacji masowych. Była to pierwsza tego rodzaju konferencja zorganizowana przez niemieckich ekonomistów demokratycznych.

Za podstawę dyskusji służyły dwa zasadnicze referaty: pierwszy — laureata nagrody państwowej prof. Sieberta Kahna pt. „Struktura i rozwój gospodarczy w Niemczech zachodnich po drugiej wojnie światowej“ i drugi — prof. dr Rudolfa Agricoli pt. „Obecny stan nauki ekonomii w Niemczech zachodnich.“

Prof. Kahn omówił w swym referacie następujące zagadnienia: a) dwie drogi rozwojowe Niemiec po drugiej wojnie światowej, b) wskrzeszenie niemieckiego imperializmu, c) zachodnio-niemiecka gospodarka rolna, d) kapitalizm państwowo-monopolistyczny w Niemczech zachodnich, e) działanie podstawowych praw ekonomicznych w współczesnym kapitalizmie, f) Niemcy zachodnie a rynek światowy, g) rola i szczególne właściwości niemieckiego imperializmu, h) perspektywy niemieckiego imperializmu i perspektywy rozwojowe Niemiec.

Prof. dr Agricola dokonał ogólnej oceny nauki ekonomii w Niemczech zachodnich, charakteryzując ją jako ideologiczny wyraz drugiego etapu ogólnego kryzysu kapitalizmu. Następnie omówił teorię o tzw. wolnym i społecznym rynku światowym, teorię o koniunkturze i planowaniu, a w końcu teorię ekspansji i agresji zachodnio-niemieckiego kapitału monopolistycznego. Stosunkowo wiele miejsca referent poświęcił poglądom ekonomicznym ideologów prawego skrzydła zachodnio-niemieckiej socjaldemokracji.

W dyskusji na plenum wzięło udział 30 osób. Konferencja obradowała w 10 sekcjach.

Prof. Agricola powiedział, że ożywiona i twórcza dyskusja ujawniła braki w pracy naukowej, równocześnie jednak stała się bodźcem do naprawienia tych braków.

⁷ 10 Jahre Konsumgenossenschaften der Deutschen Demokratischen Republik, von F. Müller I. Stellvertreter des Präsidenten des VDK, *Die Wirtschaft*, nr 50 z dn. 15. 12. 55.

Jak czytamy w komunikacie z przebiegu konferencji, obaj referenci zgodni byli w swych końcowych wnioskach, że konferencja stanowi dobry początek w dziedzinie ogólnoniemieckiej współpracy ekonomistów.

Prof. Kahn powiedział, że konferencja spełniła główne zadanie naukowe, mianowicie wyjaśniła, co stanowi rzeczywistą siłę w Niemczech. Istotną siłą jest świadomość klasowa robotnika w Niemczech zachodnich. Wynik konferencji pozwala temu robotnikowi na wzmocnienie swej świadomości klasowej, pogłębienie poczucia swej przewagi i przeświadczenie w swe ostateczne zwycięstwo. Niemiecka nauka ekonomii prowadzić musi walkę na dwóch frontach: pierwszy z nich — to budowa podstaw socjalizmu w NRD, a drugi — to walka z niemieckim imperializmem.

Nauka ekonomii w NRD spełni tylko wówczas swoje zadanie — powiedział prof. Agricola — jeżeli będzie stale udoskonalać swoje kwalifikacje, pobierać siły płynące z właściwego źródła, jakim jest niemiecka klasa robotnicza; tylko takie właśnie nastawienie może pomóc nauce ekonomii w NRD w spełnianiu zadania, jakie wysunęła niemiecka klasa robotnicza, mianowicie: stworzenia zjednoczonych pokojowych i demokratycznych Niemiec⁸.

W dniu 2 lutego br. minęła dziesiąta rocznica podpisania pierwszej umowy handlowej między Polską a ówczesnym zarządkiem radzieckiej strefy okupacyjnej w Niemczech. Rocznicą tą jest ważnym wydarzeniem w życiu gospodarczym NRD, gdyż Polska jest jej najważniejszym partnerem w zakresie wymiany handlowej.

Umowa z dnia 2 lutego 1946 roku zapoczątkowała dalsze, stwarzając szerokie podstawy do ciągłej, coraz ściślejszej współpracy gospodarczej pomiędzy Polską a późniejszą NRD. Heinrich Rau, rekapitułując na łamach *Neues Deutschland* dotychczasowy dorobek współpracy polsko-niemieckiej w dziedzinie handlu zagranicznego⁹, stwierdził, że współpraca polsko-niemiecka w znacznym stopniu pozwoliła odbudować gospodarkę NRD. Pomogły w tym przede wszystkim pierwsze dostawy polskiego węgla i koksu przewidziane umową z dnia 2 lutego 1946 r. Rau z uznaniem pisze o rozwoju polskiej gospodarki, która wspomagana przez Związek Radziecki mogła ze swej strony przyjąć z wydatną pomocą nowopowstałej Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

Zawarta w 1946 r. umowa handlowa NRD z Polską przewidywała obroty w sumie 14 milionów dolarów, w następnych latach obroty wzrosły 2½ krotnie. W 1949 r. wartość wymiany towarowej pomiędzy Polską i NRD równała się takież w wymianie pomiędzy całym Niemcami a Polską z r. 1937.

W minionym okresie NRD dostarczyła Polsce urządzeń inwestycyjnych, szczególnie maszyn dla przemysłu tekstylnego, urządzeń dla przemysłu chemicznego, nawozów sztucznych, chemikaliów, jak i też wyrobów przemysłu precyzyjnego, optycznego i elektrotechnicznego.

⁸ Por.: Das Wirken des ökonomischen Grundgesetzes des modernen Kapitalismus in Westdeutschland. Aus dem Referat von Nationalpreisträger Prof. Siegbert Kahn auf der Konferenz des Instituts für Wirtschaftswissenschaften bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin vom 26—29. Januar 1956, *Neues Deutschland* z dn. 27. 1. 1956; Westdeutschland und der Weltmarkt. Aus dem Referat von Prof. Kahn aus der Konferenz über Wirtschaft und Wirtschaftswissenschaften in Westdeutschland, *Die Wirtschaft* nr 5 z dn. 2. 2. 56; Bankrott der ökonomischen Lehren der rechten SPD- und DGB-Führer. Aus dem Referat von Prof. Rudolf Agricola auf der Konferenz... *Neues Deutschland* z dn. 28. 1. 56; Ökonomische Probleme Westdeutschlands. Der zweite und dritte Tag der Konferenz der Wirtschaftswissenschaften, *Neues Deutschland* z dn. 29. 1. 56; Wirtschaft und ökonomische Wissenschaften in Westdeutschland. Abschluss der theoretischen Konferenz der Wirtschaftswissenschaftler, *Neues Deutschland* z dn. 31. 1. 56 (obie powyższe noty podają materiał dyskusyjny konferencji); Der staatsmonopolistische Kapitalismus in Westdeutschland, von Prof. Dr. Johann Lorenz Schmidt (szersza wypowiedź w dyskusji), *Neues Deutschland* z dn. 24. 1. 56; Ökonomische Probleme Westdeutschlands, von Nationalpreisträger Prof. Dr. Gunther Kohlmeier (pierwsze, szersze omówienie konferencji), *Neues Deutschland*, z dn. 26. 1. 1956.

⁹ Die Handelsbeziehungen zwischen dem deutschen und dem polnischen Volk. Von Heinrich Rau, Stellvertreter des Vorsitzenden des Ministerrates und Minister für Aussenhandel und Innerdeutschen Handel, *Neues Deutschland* nr 28 z dn. 2. 2. 56.

W listopadzie 1951 r. podpisano pierwszą długoterminową umowę o wymianie towarowej, która pozwoliła zarówno NRD, jak i Polsce realizować ich wieloletnie plany gospodarcze. W 1953 r. podwojono już w porównaniu z 1949 r. wartość wymiany towarowej.

Jak wynika z komunikatu Polskiej Agencji Prasowej wydanego — w związku z 10 rocznicą podpisania pierwszej umowy handlowej między Polską a NRD — NRD zajmuje drugie miejsce wśród partnerów handlowych Polski. W roku bieżącym NRD dostarcza Polsce m. in. urządzeń: dla dwóch cementowni, dla produkcji polichloru winylu, dla farbiarni oraz do produkcji folii filmowej, opon i lamp radiowych. NRD dostarcza również Polsce soli potasowych dla rolnictwa, chemikaliów, aparatów fotograficznych, radioodbiorników, sprzętu elektrotechnicznego, zabawek, sprzętu sportowego, tkanin, bielizny perlonowej i innych wyrobów, które wzbogacają asortyment towarowy naszego handlu wewnętrznego.

Polska dostarcza NRD obok węgla i koksu, cynku, barwników, artykułów przemysłu rolno-spożywczego.

Edward Serwański

Ż Y C I E K U L T U R A L N E

SPRAWY NIEMIECKIEJ LITERATURY

Rozwój kultury w NRD według danych sprawozdania Państwowej Komisji Planowania NRD, Czwarty Kongres demokratycznych pisarzy niemieckich. Setna rocznica śmierci Henryka Heinego. Nagroda Lessinga. Pisarz węgierski Lukacs w Berlinie.

W sprawozdaniu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego NRD o wykonaniu pierwszego pięcioletniego planu gospodarczego poświęcono dużo miejsca rozwojowi życia kulturalnego. Na uwagę zasługują tutaj dane o rozwoju nauki, życia artystycznego, w szczególności teatru i literatury.

Odnosnie do nauki zanotować należy fakt, że kiedy w 1950 r. było w NRD 21 uniwersytetów i szkół wyższych, to w 1953 r. było ich 47. Liczba studiujących wzrosła z 27 660 na 60 150. Udział młodzieży pochodzenia robotniczego i chłopskiego wśród studiujących podniósł się z 38,6% w 1950 r. na 55% pod koniec 1955 r. Liczba teatrów wzrosła z 77 pod koniec 1951 r. na 88 pod koniec 1955 r., liczba widzów w teatrach zaś z 14 milionów na 17,4 miliony. Na odcinku wydawniczym zanotowano szczególne sukcesy. W ostatnich 3 latach planu pięcioletniego wydano 26 000 tytułów w ogólnym nakładzie 320,6 mil. egzemplarzy.

Do sprawozdania tego dodać należy jeszcze dwa fakty. Po pierwsze — w Lipsku podjęto budowę gmachu opery przewidzianej na 1700 osób. Budowa jej potrwa kilka lat i do użytku ma ona być oddana w 1960 r. Po drugie — z początkiem 1955 r. stacja telewizyjna w Berlinie demokratycznym zakończyła okres nadawania próbnego programu. Z dniem 3 stycznia 1956 r. stacja ta rozpoczęła nadawanie już programów regularnych. Godzi się o tych rzeczach wspomnieć w chwili, kiedy przystępujemy do omówienia najważniejszego w ostatnim czasie wydarzenia w życiu kulturalnym demokratycznych Niemiec, a mianowicie do opisu przebiegu i wyników IV Kongresu Demokratycznych Pisarzy Niemieckich, który się odbył w dniach 9—15 stycznia w Berlinie. Jest bowiem rzeczą zrozumiałą, że rozwój życia demokratycznej literatury niemieckiej łączy się ściśle z ogólnym rozwojem kultury w NRD.

Do organizacji wspomnianego Kongresu przygotowywali się demokratyczni pisarze niemieccy od dłuższego czasu, czego wyrazem była m. in. prowadzona na łamach dzienników oraz czasopism literackich i kulturalnych dyskusja programowa.